

LA DOCÈNCIA EN RÈGIM DE SEMIPRESENCIALITAT, UNA PROVOCACIÓ PER AL S. XXI

Rosa M. Boixareu, Lourdes Garcia i Lali Ros

Paraules clau:

*docència universitària,
semipresencialitat,
competències, societat*

L'article presenta una experiència docent. Persegueix l'objectiu de presentar el contrast entre una metodologia dins l'àmbit universitari i l'entorn social d'aquest. Metodologia que pretén estimular el coneixement a través de l'observació participant, l'anàlisi i la presa de decisions a fi de promoure l'autonomia i la solvència personal de l'estudiant com a fonament de la seva competència professional en una societat que des d'un pluralisme d'idees, de creences, de convivències, convida a un gregarisme sense referents crítics.

La docència semipresencial construeix un marc intel·lectual afí als criteris de Bolonya, des d'on es reclama el protagonisme del subjecte en el seu aprenentatge en un espai en forma de triangle virtual obert: l'estudiant, els continguts i el professorat d'aquests, relacionant-lo directament amb el seu àmbit professional concret, la societat i el seu entorn. La docència semipresencial manté el contacte directe persona-persona que orienta, assessora i és transmissor de coneixements, experiències i valors tan necessaris per al desenvolupament personal i per a la contribució que cada ciutadà ha de fer al progrés social.

L'estudiant conviu amb la responsabilitat de gestionar el seu procés de formació en convivència amb la comunitat virtual-presencial que la mateixa assignatura ofereix, tenint present que les possibilitats de la xarxa comunicativa és immensa. També aprendrà a destriar-hi allò que li "serveix" amb relació als continguts de l'assignatura. S'adonarà que, sovint, les coses no són allò que semblen.

Encara un altre pas. Es tracta de l'espai-temps per a la valoració-discussió conjunta dels resultats acadèmics que es van assolint segons els objectius proposats des de l'assignatura, i és important la motivació que la metodologia emprada provoca.

OBJECTIUS

12

1. Presentar el contrast entre una metodologia docent dins l'àmbit universitari i l'entorn social d'aquest.
  - 1.1. Atendre la dimensió específica de la universitat quant a realitat educativa en el doble vessant de docència i aprenentatge.
  - 1.2. Dibuixar el contrast entre una metodologia en què preval la responsabilitat i l'autonomia personal en l'organització-administració corporativa de l'aprenentatge, i un entorn social marcat per la competitivitat, l'individualisme i l'acceleració dels esdeveniments.
  - 1.3. Analitzar i valorar la nostra experiència en la docència semipresencial en funció dels objectius proposats anteriorment.

DESCRIPCIÓ DEL TREBALL

1. Introducció

El treball s'aborda des d'una experiència docent en règim de semipresencialitat. L'anomenem experiència corporativa amb el benentès que demana la participació-aportació de l'estudiant al llarg del curs.

El compromís social de la universitat va més enllà de ser transmissora de cultura a través de l'ensenyament, la investigació i l'educació intel·lectual d'un sector de la població. És un compromís social que demana involucrar-se activament en l'evolució i el progrés social de la comunitat en la qual s'insereix i desenvolupa la seva activitat acadèmica. No oblida la dimensió humanista ni els valors socials del present i en segueix amb atenció, o protagonitza, un procés de canvi, d'innovació. I, això, ho fa per mitjà del diàleg i la cooperació amb les diverses branques de l'àmbit social: econòmica, política, cultural, religiosa, empresarial, tecnològica... L'apropament i l'estudi de la realitat, de la qual la mateixa universitat en forma part, el plantejament de qüestions, de respostes o alternatives als problemes comuns, l'intercanvi d'experiències, la participació en entitats socials, en funció de la millora del benestar de la població, forma part de la identitat de la institució universitària. Aquest és el seu objectiu assolible des dels pressupòsits i els itineraris propis del món universitari i des de la idiosincràsia de cada institució universitària que la basteix d'una fesomia particular.

Actualment, no solament hem de parlar d'una ràpida i variada difusió del coneixement, sinó també d'una diversificació i alteració de l'accés a aquest. És a dir, hi ha un munt d'informació per a la qual hom necessita recursos i possibilitats materials i intel·lectuals de selecció i de contrast. La construcció i el desenvolupament del sentit crític és una necessitat intel·lectual de la persona i del teixit social; i més quan, en el nostre àmbit, hi distingim una creixent influència social que amara la realitat de superficialitat (manca d'anàlisi crítica), producció-competitivitat, desigualtat creixent. La visió ètica i la capacitat crítica són recursos rellevants en la formació dels nous professionals i en l'activitat del personal universitari: tenint present que, quan parlem de "visió ètica", estem parlant de l'execució de la decisió-acció que té el seu fonament en l'anàlisi crítica de la qual hem parlat més amunt. Estem parlant de valors, personals i socials: estem parlant de diversitat de prioritats, de criteris per a establir-les, d'arguments per a donar-les a conèixer, exposar-

les. La capacitat d'aprenentatge i de transmissió d'habilitats i coneixements ha sofert un canvi important des dels orígens de la institució universitària. La difusió i l'ús de les noves tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), en qualsevol activitat, ha esdevingut una llengua comuna del món desenvolupat i ha exigint incorporar-se en la construcció i transmissió del coneixement, en l'aprenentatge universitari, amb la consegüent transformació d'aquest.

La institució universitària, des de sempre, ha maldat per oferir tant el recurs com el "manual d'ús". Avui es fan necessàries unes habilitats-estratègies de selecció intel·lectualment (acadèmicament) rigoroses. És tracta del ja conegut "aprendre a aprendre" i "aprendre a desaprendre" per al qual cal una competència crítica que emmarqui la professional en concret i permeti desenvolupar-la. Les TIC s'han d'adaptar als objectius d'aprenentatge i, alhora, a les necessitats pròpies de cada disciplina universitària en funció de les competències professionals a què s'adrecen, i dels avantatges per al sector corresponent en la dimensió humana i professional. Això demana, a més del coneixement d'aquestes competències i de quines es cobreixen des de l'assignatura en concret, capacitat de percepció de les necessitats personals i professionals, i capacitat d'innovació, tenint present que cal una inversió humana i econòmica important del món universitari. Aquesta inversió inclou formació de personal docent competent en les TIC, implementació de canvis organitzatius, despeses creixents immaterials i materials, juntament amb una observació atenta de la realitat en la qual s'incideix: sector universitari, professional, social. Tot apunta a l'oferta d'un espai d'aprenentatge universitari que incorpora el criteri d'"intercanvi" en la seva metodologia. Per tot el que s'ha dit, ja es veu que es tracta d'una manera de dir diferent per a una manera de fer que pertany als fonaments de les primeres comunitats universitàries ja que "intercanvi" no és altra cosa que el "diàleg" (*disputatio*) propi de la pedagogia.

2. La semipresencialitat

La semipresencialitat, com suggereix el seu nom, cerca l'alternança i la flexibilitat del potencial pedagògic de l'ensenyament-aprenentatge entre el professorat i l'estudiant. És un espai actiu d'interaccions on es combinen recursos i estratègies de construcció del coneixement, de planificació i participació amb la creació d'un entorn tecnològic indispensable. La incorporació de les TIC en l'activitat docent universitària ha facilitat la superació dels límits pro-

pis d'una pedagogia que es desenvolupava gairebé íntegrament dins l'espai físic de l'aula, acompanyada, a vegades, de tímids esforços per trencar la monotonia de la magistralitat. Es presenta com una nova oportunitat docent no exempta de dependències com, per exemple, de la tecnologia que s'ha d'entendre sempre com un mitjà al servei dels objectius d'aprenentatge i dels valors de la mateixa universitat.

L'aprenentatge des de la semipresencialitat no és cap novetat en l'àmbit educatiu. Això no impedeix que, actualment, sí que ho és pels recursos que s'empren (TIC) i perquè aquesta metodologia participa de la sensibilitat educativa de l'espai europeu sobretot a partir de la Declaració de Bolonya (1999): l'assistència a les sessions presencials implica l'estudiant en el volum de treball del tema corresponent, de tal manera que el valor del crèdit reflecteix el volum global del treball que s'ha de dur a terme, i la nota és l'indicador de la qualitat amb què l'estudiant ha superat l'assignatura.

3. L'experiència corporativa en la docència semipresencial

Des de la universitat, el desplegament de la competència crítica té el seu *humus* en les disciplines que l'alumne cursa al llarg del seu currículum acadèmic. En el nostre cas, es tracta de l'assignatura *Antropologia de la salut* que es cursa en les diplomatures de Fisioteràpia i Infermeria de la Universitat Ramon Llull amb un volum aproximat de 180 (dos torns: matí-tarda) alumnes, per a la Diplomatura de Fisioteràpia (primer quadrimestre), i de 60 alumnes per a la Diplomatura d'Infermeria (un torn: matí-segon quadrimestre).

L'assignatura d'*Antropologia de la salut* té com a objectiu i camp de treball l'estudi de l'ésser humà en l'àmbit de la salut, el patiment i la malaltia, és a dir, en la seva realitat. Una realitat que es comprèn com a individual (aspecte personal: biològic-psicològic), social (convivència-entorn), històric (experiència-perspectiva) i transcendent (la pregunta pel "sentit"). La realitat humana transcendeix la immediatesa d'allò que es veu i es viu: està oberta al món exterior i a la pregunta pel sentit; també entén la salut, el patiment i la malaltia com a dimensions vitals de la persona que s'esdevenen en aquesta realitat, i són portadores de sentit. Els alumnes d'ambdues diplomatures són futurs professionals de l'àmbit de la salut que conviuran professionalment amb situacions de salut, patiment, malaltia i mort.

La semipresencialitat no s'ha d'entendre tant en termes quantificadors (50%) com en termes d'alternança de la presència conjunta de la docent i l'alumnat a l'aula a fi d'orientar, desenvolupar i facilitar la consideració-estudi crític del tema corresponent. Aquesta alternança es mesura, segons criteri de la professora, d'acord amb les necessitats acadèmiques del tema en si mateix amb relació al grup en qüestió. El criteri de "medició" s'extreu de l'apreciació dels beneficis competencials de cada diplomatura juntament amb l'anàlisi de la valoració oberta que els alumnes fan a final de curs de l'assignatura cursada. L'experiència en règim de semipresencialitat arrencà fermament el segon quadrimestre del curs 2003-04 en la Diplomatura d'Infermeria, però l'assignatura ja ha dut a terme, en ambdues diplomatures i en aquest sentit, unes experiències serioses i progressives des del curs 1999-00. Experiència que inclou docència a distància des del curs 2000-01 en una altra disciplina i institució universitària.

El disseny semipresencial de l'assignatura pretén revaloritzar les capacitats de l'estudiant integrant-se en un grup, canviant o no i, a partir de recursos que se li ofereixen en modalitats diverses (magistralitat, lectura de textos escrits, visuals...), pretén que dialogi-contrasti el seu punt de vista amb altres companys amb els quals, si més no, comparteix un futur professional afí amb l'objectiu d'incorporar en el seu raonament una metodologia flexible, oberta i personal, d'opinió, de manera de pensar, de manera de fer. És un aprenentatge col·laboratiu: el coneixement es construeix amb la cooperació del grup i l'orientació de la docent. Tot plegat, no tan lluny d'aquella primera metodologia de la universitat medieval.

El contrast es presenta en la necessitat d'una competència professional a dues bandes (docent-estudiant) que es du a terme en un entorn social ple de contradiccions, on el creixement accelerat, el conflicte, la demanda, el consum, la competitivitat formen part del dia a dia; també en l'àmbit de la salut i la malaltia, com a realitats plenament incorporades a la nostra societat benestant en dissemblança amb l'increment de les desigualtats de qualitat de vida, de salut. La competència professional inclou l'anàlisi-coneixement de les causes a fi de poder donar respostes vàlides i eficaces a la manca de salut de la població, o bé, com potenciar-millorar la salut que ja té. Per què succeeix el que succeeix?, quines necessitats expressen?, de quins recursos es disposen?, com es pot millorar la salut de la població en general, i de la persona en concret, des del que hi ha i des dels recursos que es tenen?, quan

es parla de desenvolupament, de què es parla? El plantejament i l'itinerari de resposta a aquestes preguntes és el repte que es proposa la metodologia semipresencial des de la participació alternada entre el treball en grup, l'acompanyament docent i la construcció de la pròpia competència professional.

3.1. Itinerari de l'experiència semipresencial

L'experiència, com a tal, s'inicia al segon quadrimestre del curs 2003-2004 a la Diplomatura d'Infermeria. Abans, però, s'havien fet assajos puntuals de no-presencialitat dins la mateixa assignatura en un tema concret, primer amb "La salut als clàssics grecs" (curs 1999-2000), i amb la derivació d'alguns exercicis pràctics corresponents a un tema concret; per exemple, amb el tema "Els models de malaltia". Després de les sessions teòriques corresponents, es plantejava un exercici perquè l'estudiant construís un "Model de malaltia" sense l'assistència directa de la professora. Aquest període correspondria al que podem anomenar els "antecedents" de la semipresencialitat a l'assignatura d'*Antropologia de la salut*. La fase següent va ser la implementació de la semipresencialitat en aquesta assignatura com a projecte pilot d'un recurs metodològic d'ensenyament-aprenentatge que emprava les noves tecnologies que combinen la relació directa professora-estudiant amb la relació virtual.

La configuració del sistema emprat és la següent:

- Es dissenya i es construeix un material web actiu de l'assignatura amb l'objectiu que, per una banda, faciliti agradablement la navegació pels diversos llocs web; per altra banda, es pretén, amb els enllaços corresponents, facilitar l'accés al contingut del tema a través de diversos procediments: enllaços intraweb, enllaços Internet. A grans trets, la seva composició és:

- *Sumari* temàtic sempre visible i dinàmic.

- *Programa* complet de l'assignatura amb els objectius i les competències amb les què es relacionen.

- *Guió general* de l'assignatura. Conté tota la informació necessària sobre els tipus d'avaluació i els criteris que l'acompanyen (avaluació continuada-mixta-examen final), normativa sobre la presentació de treballs (obligatoris-voluntaris) i el criteri per valorar-los. Justificació de la metodologia i interès de la dinàmica de treball de les sessions a l'aula i de les sessions fora de l'aula.

- *Calendari del curs*. Conté tota la informació temporal, per setmanes, de les sessions presencials i no-presencials, a quina temà-

tica correspon cadascuna d'elles, la data de lliurament dels exercicis obligatoris i voluntaris.

- *Unitats temàtiques.* En el cas de l'assignatura d'Antropologia de la salut: **Unitat 1:** Antropologia, cultura i societat; **Unitat 2:** Arrels de l'antropologia de la salut; **Unitat 3:** Salut; **Unitat 4:** Malaltia; **Unitat 5:** Patiment; **Unitat 6:** Mort. El tema de la comunicació és transversal a les unitats 1.3.4.5.

Cada unitat temàtica té una mateixa construcció formal i, alhora, distinta manera d'oferir l'accés a la informació corresponent. Per exemple, la Unitat 3: Salut planteja quatre aproximacions a la salut des de quatre autors distints i, en l'apartat del material de suport, enllaça amb "llocs" i material propi del tema (per exemple, web OMS). Mentre que la Unitat 4: Malaltia planteja en forma de qüestions què és allò que es pretén, i té com a material de suport enllaços a pàgines web de pintors que han representat la malaltia i el sofriment en la seva producció artística (per exemple, web Frida Khalo). I així, en les altres unitats, es mostren diversos itineraris d'aproximació i d'informació dels temes.

- *Els exercicis.* Es divideixen en obligatoris i voluntaris. Els exercicis obligatoris corresponen a les unitats 1.3.4, més el treball curs, que té una secció específica en la web de l'assignatura. Els exercicis voluntaris corresponen a les unitats 2.3.4.6. La Unitat 3 presenta el doble vessant d'exercici obligatori i voluntari. Cada unitat temàtica té una oferta d'exercicis amb diversitat de modalitats que inclou participació voluntària a un "fòrum" i presentació de tema a l'aula.

Aquest curs, a la Diplomatura d'Infermeria, s'ha introduït un canvi en la proposta dels exercicis: De la Unitat 1 (Cultura), 3 (Salut) i 4 (Malaltia) es proposa un exercici que es tanca amb la formulació d'una pregunta elaborada pel grup i que es publica al "fòrum" corresponent. L'exercici voluntari consisteix a respondre una de les preguntes que han formulat els companys. La professora no intervé ni en la formulació de les preguntes ni en el contingut de les respostes: sí que es valora la qualitat del raonament en les respostes amb el codi: a (excel·lent), b (notable), c (aprovat), d (deficient). Si ho creu necessari, en farà algun comentari a la sessió corresponent.

- *Aula d'esbarjo.* Conté exercicis d'autoavaluació (mots encreuats, jocs de paraules) amb què l'estudiant pot assajar el seu nivell d'aprenentatge en alguns aspectes. També conté textos clàssics relacionats amb les diverses temàtiques de l'assignatura. I un tercer apartat és un recull d'articles de premsa actual d'interès directe amb la temàtica general de l'assignatura.

- La publicació completa del material web es fa el primer dia de curs i es tanca després de la segona convocatòria de l'assignatura (juliol), per a ambdues diplomatures. És a dir, està a disposició de l'alumnat al llarg de tot el curs acadèmic. Inclou l'avís que, a criteri de la professora, es poden introduir canvis en la programació del calendari i del contingut, sempre duts a terme amb previ avís i abans de l'inici de la unitat temàtica a modificar.

- S'assigna a cada unitat temàtica les sessions presencials que es creuen necessàries per oferir a l'estudiant l'orientació i la informació suficient per al treball de cada tema, a partir dels recursos que conté la pàgina web corresponent.

- Preval la integració de l'estudiant en un grup de 2-3-4 persones, sense que això suposi la impossibilitat del treball individual considerant les dificultats de trobada d'un grup, o altres preferències de l'estudiant.

- L'oferta avaluadora és triple:

- Avaluació contínua: L'avaluació continuada demana unes condicions mínimes que són, d'una banda, l'assistència a un 90% de les sessions presencials; de l'altra la presentació puntual de totes les pràctiques obligatòries que es demanen. Els exercicis voluntaris qualifiquen la nota final. Aquesta nota no és la mitjana del conjunt de notes dels treballs presentats sinó que és la valoració del procés de l'estudiant al llarg del curs (nombre d'assistències, qualitat dels treballs, participació activitats voluntàries, fòrum...). La no-superació de l'assignatura en la primera convocatòria d'avaluació continuada demana presentar-se a la segona convocatòria d'examen escrit.

- Avaluació mixta: Demana unes condicions mínimes que són, per un costat, l'assistència a un 50% de les sessions presencials; per l'altre, la presentació puntual del 50% dels exercicis que es demanen. L'alumne obté una nota que és el resultat del procés de l'alumne al llarg del curs (assistència, exercicis, pràctiques voluntàries...) (50%) i la nota de l'examen final en el qual ha de donar satisfacció d'un nombre de preguntes que li completin el 50% restant de la puntuació obtinguda. La presentació dels exercicis voluntaris pot qualificar la nota final.

- Examen final: L'estudiant opta a presentar-se a l'examen final de tota l'assignatura sense cap comprimís explícit amb aquesta al llarg del curs.

3.2. Simpaties metodològiques

Planificar el procés d'aprenentatge demana la implementació d'estratègies pedagògiques en el currículum de la universitat, és a dir, entendre que tot procés d'aprenentatge és un procés educatiu en la triple dimensió d'estudiant-professorat-institució orientat a un "fer" concret (per exemple, "un fer" professional). Els objectius de l'assignatura seran el mirall avaluador d'aquest triangle educatiu, i més quan aquests objectius es construeixen en funció de les competències de la professió a exercir per a la qual es prepara l'estudiant.

Així, doncs, parlar de simpaties metodològiques vol dir fer-ho d'aquells recursos amb els quals l'estudiant s'ajuda, i és ajudat, en la seva preparació per a ser professionalment "competent": estar preparat per assolir uns mínims-màxims de coneixements-habilitats reconeguts i consensuats pel *corpus* professional en exercici. Estem encetant una reflexió sobre la diversitat de recursos que s'empren en l'aprenentatge-ensenyament semipresencial que, tot transformant els ja coneguts, alhora hi simpatitzen. Ho veiem:

20

a) *L'experiència* docent en la construcció del coneixement. No es tracta solament de l'experiència en la semipresencialitat sinó, també, en un marc més ampli; interessant d'una manera particular l'experiència docent ja que, aquesta, alerta sobre la conveniència de tenir en compte diversos factors a l'hora de construir i confegir tant el material d'aprenentatge com les iniciatives comunicatives amb l'estudiant-l'aula. Inclou la valoració qualitativa que l'estudiant fa el darrer dia de curs a través de preguntes obertes.

Hom sap, per experiència, que l'estudiant té una predilecció per un objectiu crematístic fonamental: aprovar. Bé, es tracta, doncs, de canalitzar aquest objectiu de tal manera que la reflexió, l'avaluació, la recerca dels coneixements professionalment útils ("competents") constitueixin l'itinerari metodològic que prepari l'estudiant per a l'exercici de la seva professió. Es tracta, llavors, d'un aprenentatge "pràctic". En aquest sentit, és un progrés important la construcció dels objectius de les disciplines en funció de les competències professionals. Segons això, la dinàmica semipresencial afavoreix aquesta preparació perquè estimula-descobreix l'autonomia personal, el debat-contrast en grup, la presa de decisions i, finalment, la plasmació del treball fet en un producte final en forma de treball escrit, participació en "fòrum" i presentació d'un tema a l'aula.

b) *El llibre de text*. Entenent que, quan parlem del clàssic “llibre de text”, ho fem en el sentit d'un material necessari per a l'estudiant com a referent d'orientació i consulta. En aquest sentit, el concepte “llibre de text” s'intertextualitza abastant tant el clàssic llibre de referència de l'assignatura, el material d'accés directe que ofereix la web (el que anomenem “biblioteca de l'aula”), com la mateixa web, el seu contingut. És tracta d'un “llibre de text” (una biblioteca) amb diferents nivells d'interès. Serà l'estudiant qui categoritzi aquests nivells segons la descoberta de les seves necessitats intel·lectuals al llarg del curs de l'assignatura i com, aquest material, les satisfà.

c) *Les dinàmiques d'elaboració del coneixement*. Tenen com a teló de fons incentivar la curiositat de l'estudiant, convidant-lo a preguntar-dubtar-buscar: infondre-li el gust per esbrinar curiosament els reptes acadèmics del moment. Es tracta, per sempre, de cercar i aprendre per mitjà de diversos camins (les disciplines i les seves metodologies), a fi d'adquirir lucidesa (criteri) per a triar allò de bo i millor amb relació a un mateix i a la formació en el seu àmbit concret, el professional. Les dinàmiques d'elaboració del coneixement pretenen, també, que qui aprenèu gaudeixi fent-ho.

Per tot això, la semipresencialitat, en l'assignatura d'Antropologia de la salut, es planteja des d'una dinàmica de treball que preval la integració de l'estudiant en un grup d'un màxim de quatre alumnes, sense barrar el pas a la possibilitat del treball individual, respectant motivacions diverses que el poden afavorir. S'ha vist que, generalment, l'estudiant que s'integra en un grup de treball s'hi manté al llarg de tot el curs; tot i que també hi ha qui, en una proporció petita, canvia de grup, o bé passa de grup a individual o a l'inrevés. Però en l'anomenat treball de curs es proposa una pauta de treball: s'ha de fer individualment si el referent triat per a elaborar-lo és un llibre d'un llistat donat; s'ha de fer en grup si el referent triat és un documental-pel·lícula d'un llistat donat. Es demana dur-lo a terme a les acaballes de l'assignatura perquè és llavors quan l'estudiant ja ha d'haver adquirit una doble experiència tant en la metodologia com en els continguts de l'assignatura, ja que ha treballat amb contrast de parers amb el grup. És hora, doncs, de mostrar en quina mesura ha assolit individualment els objectius proposats a l'inici de curs.

d) *El diàleg*. El distingim preferentment com a simpatia metodològica per la seva importància en l'aprenentatge-ensenyament,

pel lloc que ocupa en les relacions humanes i en la resolució de conflictes i per la diversitat de formes en què es manifesta. Així, doncs, ens aturem breument en algunes consideracions: el diàleg és una forma d'expressió, a vegades amagada en el monòleg que es pregunta a si mateix o rep la resposta silenciosa de qui escolta. Elabora pregunta-resposta de lliure circulació dins el mateix diàleg sobre quelcom conegut o que el mateix diàleg dóna a conèixer: és un cercle sempre obert, constitueix un esdeveniment amb contingut propi. És un mitjà de comunicació: construeix imatges, pensament, coneixement, estableix relacions, les consolida o les espatlla. El diàleg és una mena de pràctica del coneixement i de les habilitats adquirides, ho posa en evidència. Construeix un espai sense distàncies.

L'aprenentatge és un fenomen social que s'esdevé en l'espai personal; és el diàleg qui escurça distàncies i relliga uns espais amb els altres. La presència i presentació a l'aula, el treball en grup, la participació en "fòrums", els treballs obligatoris i voluntaris, les decisions, els correus electrònics, la relació personal, la mateixa curiositat que s'interessa per altres recursos més enllà dels oferts des de l'assignatura... Tot això constitueix diverses formes de diàleg, de comunicació, de preguntes-respostes sense fi que van perfilant la personalitat humana de l'estudiant. Amb tot això es va construint un aprenentatge personal integrat en un àmbit polirelacional en el sentit ampli del terme (per exemple, el coneixement com un àmbit de relacions).

RESULTATS/CONCLUSIONS

La universitat i, dins d'aquesta, la metodologia semipresencial, actua com a revulsiu social en incentivar el doble joc de l'autonomia personal integrada en un grup de treball on l'interès està concentrat en un itinerari d'aprenentatge fonamentat en la informació-el diàleg-el consens. És aquest un espai de vida que pot esdevenir transformador de la realitat social fortament marcada per la teatralitat: la vida com a representació (disfressa) pendent de l'aplaudiment públic. Es tracta de l'experiència sensible de l'autocomplaença on no es deixa pujar la "grisori" a escena. El món de l'educació, i les seves pedagogies, poden ser motor de transformació, progrés, benestar social, entenent que progressar vol dir "avançar per millorar". El rerefons ètic de l'espai educatiu es planteja, si més no, des de la qüestió: qui, a qui, com i per què s'educa?

Com s'ha dit més amunt, els resultats/conclusions es deriven de l'assoliment dels objectius d'aprenentatge plantejats a l'assignatura, de les competències específiques, transversals i professionals treballades, i de l'anàlisi de la valoració oberta que els alumnes fan a final de curs. De tot això, se'n dóna raó tot seguit.

a) Es duen a terme dues modalitats avaluatives: la de l'estudiant i la de l'assignatura. L'avaluació de l'estudiant ja s'ha descrit més amunt (3.1). Val a dir que la superació de l'assignatura en aquells estudiants que opten a l'avaluació contínua és del 100%; dels que opten a l'avaluació mixta, es pot situar en un 90%, i dels estudiants que opten a l'examen final, la majoria no es presenten i, d'aquests, supera l'assignatura un 20%.

b) A final de curs es passa una valoració anònima de l'assignatura, a l'aula, amb 14 ítems. No es transcriuran les preguntes. Sí que s'agruparan en àmbits d'interès tenint present que l'objectiu de l'enquesta no és de continguts de l'assignatura sinó de qüestions, diguem-ne formals. Les catorze qüestions, les agrupem en cinc espais temàtics:

- I) Preguntes relacionades amb coneixements TIC, i l'experiència de l'estudiant en l'ús d'aquestes (dues preguntes)
- II) Preguntes relacionades amb la comprensió/satisfacció/dinamització del material web que s'ofereix (tres preguntes)
- III) Preguntes relacionades amb el factor temps per a realitzar els treballs, siguin obligatoris o voluntaris (quatre preguntes)
- IV) Preguntes relacionades amb la metodologia: dificultats/beneficis d'aquesta (quatre preguntes)
- V) Una darrera pregunta que pretén recollir la valoració global de l'assignatura en règim de semipresencialitat.

La valoració s'organitza en tres columnes:

la formulació de la pregunta la valoració que li dóna l'estudiant (1 a 5: de menor a major) comentaris (amb força espai per respondre)

Es transcriuen alguns comentaris dels estudiants que reflecteixen el sentiment general:

Espai, I) La familiarització amb les TIC és variable, però després de la primera unitat no hi ha problemes destacables.

Espai, II) L'ajuda de companys, el material de suport de la web i el tipus de pràctiques que es demanen són ben valorades, malgrat algunes dificultats puntuals.

Espai, III) Hi ha diversitats de parers. Poc-suficient temps per a la realització dels treballs; dificultat de la trobada en grup (nota: la semipresencialitat deixa a l'estudiant-grup una alternança de sessions presencials-no presencials).

Espai, IV) Metodologia dinàmica que permet l'organització del temps; exigència excessiva en l'obligatorietat d'assistència a les sessions presencials per a optar a l'avaluació continuada; bona manera d'aprendre pel teu compte; es valora positivament el dinamisme de la metodologia i el debat dins el grup de treball.

Espai, V) Es resumeix en una resposta que engloba la generalitat de les respostes: "S'aprèn a organitzar el temps, debatre en grup i triar el tipus de treball".

Concretant:

- S'aprecia una major estima per l'assignatura amb relació a altres valoracions basades únicament en la presencialitat.
- S'aprecia una major estima pels continguts de l'assignatura perquè aquests es treballen i es coneixen a partir de la dinàmica que el mateix estudiant-grup genera.
- En general, es valora positivament la metodologia que s'empra per la facilitat d'organització del temps i pel tractament d'una part dels temes en grup.
- Es troba excessiva l'exigència de presencialitat en les sessions obligatòries per optar a l'avaluació continuada (90% del 50% presencial). Es considera impropri de l'estil universitari el registre de signatures que es du a terme a fi de constatar el compliment de la presència exigida.

Tenint en compte tot allò exposat tant en el discurs com en la implementació de la metodologia semipresencial, es consideraran per al proper curs algunes modificacions en el material web, com per exemple, la incorporació de més material de consulta-complementari tot i la satisfacció general de l'alumnat. Quant a l'exigència-registre de l'alumne per optar a l'avaluació continuada, en el moment de tancar aquesta reflexió, la decisió és que continuarà igual malgrat el desacord d'una part de l'alumnat.

CONSIDERACIONS FINALS

Aquestes consideracions finals les orientem a comentar el contrast de la metodologia emprada amb l'entorn social de l'estudiant.

No cal conèixer-ho tot; però sí que cal voler-ho saber i saber buscar-ho, informar-se, contrastar-ho amb el grup i, finalment, formar-se una opinió i saber-la expressar en l'exercici proposat: escrit, fòrum, presentació aula. Avui hi ha una deixadesa important respecte a la capacitat de ser crítics, autònoms, dialogals. Fa mandra analitzar la realitat, formar-se'n una opinió i saber-la expressar. Fa mandra *posar una toc de responsabilitat* (saber argumentar el *perquè* del *què*), de *precaució* (prendre consciència del risc, de la complexitat, de la valoració de les decisions), de *particularitat* en un món col·lectivitzat, de progrés (de millora benestar) en un món desenvolupat desigualment.

La semipresencialitat, els seus recursos metodològics, juntament amb l'acció docent van bastint i nodrint l'estructura personal de l'estudiant de "motius" de responsabilitat, de precaució, de particularitat, de progrés, per avaluar, decidir i gestionar la seva pròpia vida des de la convivència-participació en el grup establint lligams i intercanvis personals i acadèmics amb el seu entorn. El currículum de l'estudiant és un recurs de maduració personal a través del qual aprèn a redefinir els propis coneixements i habilitats professionals, a transformar competentment l'entorn social.

Abstract

This article presents a teaching experience. The aim is to show the contrast between a method within the university field and its social environment. A method that is intended to enhance knowledge through active observation, analysis, and decision-making with the aim of promoting student autonomy and personal reliability as the basis for their professional competence in a society that, from the plurality of ideas, beliefs, living experiences, leads to gregariousness without critical referents.

The combination of online and class teaching develops a Bologna criteria-related intellectual framework where subjects are given a higher profile in their learning in an open virtual triangle space: student, content, and teachers, in direct relation to their particular

professional field, society and environment. Online-class teaching keeps person-to-person direct contact, which guides, assesses, and transmits knowledge, experience, and values, so necessary for personal development and every citizen's contribution to social progress.

Students live with the responsibility to manage their own training process together with the online-class community offered by the same subject matter, bearing in mind that the possibilities for net communication are huge. And they will also learn to discern what is "useful" in relation to subject content in the net. They will realize that things are often not as they seem.

And still another step. It is the space-time for joint assessment-discussion of the academic outcome reached according to subject objectives, with the motivation implied by the method being significant.